
IN KAART BRENGEN, ERKENNEN EN WAARDEREN VAN EERDER VERWORVEN COMPETENTIES BIJ DE UNIVERSITAIRE LERARENOPLEIDINGEN

Hoofdpijnenrapportage ICL/UNL, 5 februari 2025

Susanne Spiele, Natasha Dmoshinskaia, Sara van der Linden,
Marieke van Geel, Aline Aleman, Alieke Kostermans,
Leontine de Graaf, Mark Timmer, Susan McKenney (Universiteit Twente),
Mathijs Booden (Universiteit van Amsterdam),
Evelien Stoutjesdijk (ICLON, Universiteit Leiden)

INHOUDSOPGAVE

Managementsamenvatting	3
1. Inleiding.....	6
1.1. Aanleiding en achtergrond	6
1.2. Doelstelling en reikwijdte project	6
1.3. Aanpak	6
2. Analyse.....	8
2.1. Doel	8
2.2. Methode	8
2.3. Resultaten.....	8
3. Ontwerp, ontwikkeling en implementatie	10
3.1. Doel	10
3.2. Methode	10
3.3. Producten, activiteiten en netwerken	10
3.4. Resultaten.....	13
4. Evaluatie Praktijkbeeld 1: Consistentie	14
4.1. Doel	14
4.2. Methode	14
4.3. Resultaten.....	15
5. Evaluatie Praktijkbeeld 2: Transparantie en gezien worden	17
5.1. Doel	17
5.2. Methode	17
5.3. Resultaten.....	18
6. Evaluatie Praktijkbeeld 3: Kijk op EVC	20
6.1. Doel	20
6.2. Methode	20
6.3. Resultaten.....	20
7. Eindconclusie	22
7.1. Inleiding	22
7.2. Conclusies.....	22
7.3. Aanbevelingen	23
8. Referenties	25
9. Bijlagen	26
<u>Bijlage 1. Terminologie .....</u>	<u>26</u>

MANAGEMENTSAMENVATTING

Inleiding

In 2019 werd het Bestuursakkoord Flexibilisering Lerarenopleidingen (OCW/UNL/VH) gesloten (2020 – 2024), wat onder meer als doel had om informatie over lerarenopleidingen beter toe te spitsen op vragen en behoeften en om trajecten te flexibiliseren. Eén van de projecten was het EVC-project van de universitaire lerarenopleidingen “*In kaart brengen en erkennen en waarderen van eerder verworven competenties*”. Deze eindrapportage beschrijft de activiteiten en opbrengsten van dit project. EVC wordt gedefinieerd als het erkennen van eerder (of elders) verworven competenties (Duvekot, 2016) en richt zich zowel op leerervaringen binnen formele, non-formele als informele contexten.

Dit project is uitgevoerd door de Universiteit Twente, het ICLON (Universiteit Leiden) en de Universiteit van Amsterdam, met medewerking van alle universitaire lerarenopleidingen (ulo's) in Nederland, en valt onder het overkoepelende project Zij-instroom. Er is een ontwerpgerichte onderzoeksaanpak gehanteerd (McKenney & Reeves, 2019) waarbij drie fases zijn doorlopen: analyse, ontwerp en evaluatie. Hierbij was gerichte aandacht voor het vergroten van draagvlak en het stimuleren van implementatie. Er is gewerkt aan drie thema's, die voortvloeiden uit de eerste fase van dit project:

1. Consistentie – in hoeverre gaan ulo's op een vergelijkbare wijze om met het opmerken, erkennen en waarderen van EVC en waarom?
2. Transparantie – in hoeverre ervaren potentiële studenten bij ulo's inzicht in mogelijkheden en begrijpen ze waarom bepaalde keuzes worden gemaakt?
3. Gezien worden – in hoeverre voelen potentiële studenten bij ulo's zich gezien op basis van hun ervaringen en behoeftes bij de toelating en het maken van het programma?
Deze thema's zijn gerelateerd aan de eigen kijk van ulo's op EVC.

Hieronder worden de drie fases van de ontwerpgerichte aanpak besproken, met de activiteiten die tijdens die fase plaats hebben gevonden.

Analyse

In de analysefase zijn ulo-specifieke processen in kaart gebracht en percepties van betrokkenen over prioriteiten en knelpunten met betrekking tot EVC geïnventariseerd: welke projectdoelen hebben de hoogste prioriteit, hoe ziet het EVC-proces er in de ulo's uit, en welke knelpunten ervaren ulo's bij de EVC-processen. Een belangrijke bijkomende doelstelling van deze fase was het creëren van draagvlak voor afstemming op het gebied van EVC onder betrokkenen binnen de ulo's.

Na een compacte documentanalyse is een ronde gemaakt langs alle twaalf ulo's, waar in focusgroepen met de verschillende betrokkenen met relevante rollen op het gebied van EVC werd gesproken. Tijdens deze focusgroepen werden doelen geprioriteerd, knelpunten in kaart gebracht, en routekaarten met het EVC-proces van de ulo gebruikt om inzicht te krijgen in de stand van zaken op het gebied van EVC bij de verschillende ulo's.

Deze analysefase gaf rijke inzichten in de grote variatie in processen, ervaren knelpunten en mogelijkheden en daarmee in de benodigde flexibiliteit van oplossingen. Op basis van deze analyse zijn de projectdoelen aangescherpt en geclusterd en is bepaald voor welke knelpunten ondersteuning nodig was.

Ontwerp, ontwikkeling en implementatie

In de ontwerpfase zijn producten ontwikkeld en activiteiten georganiseerd die aansloten bij de projectdoelen en de ervaren knelpunten, met als doel om draagvlak en onderlinge afstemming bij de ulo's te vergroten en om ondersteuning te bieden bij de implementatie. Er zijn twee brede oplossingsrichtingen bepaald, gebaseerd op de product- en procesgerichte ontwerpcriteria die

voortkwamen uit de analysefase: (1) het verhogen van inzicht in EVC binnen en tussen ulo's en (2) het ondersteunen van uitwisseling op het gebied van EVC binnen en tussen ulo's.

Op basis van deze brede oplossingsrichtingen zijn concrete producten ontwikkeld en diverse activiteiten georganiseerd om draagvlak en implementatie te ondersteunen. Ook is er een netwerk opgestart om afstemming te ondersteunen. De producten bestaan uit de Handreiking Passend Programma, die informatie bevat die ulo's kan ondersteunen bij het maken van een passend programma, de Index instroom- en uitstroomeisen, en de Profielschets-tool.

Daarnaast zijn er casussen ontwikkeld voor de evaluatiefase. Er werden drie casusprofielen ontwikkeld van veelvoorkomende typen kandidaten die zich melden bij ulo's, ieder met een achtergrond met bekende knelpunten voor ulo's bij het erkennen en waarderen van ervaring. Dit zijn de Carrièreswitcher uit het bedrijfsleven (Profiel 1), de Onbevoegde leraar (Profiel 2), en de Tweedegraads (hbo) naar eerstegraads-kandidaat (Profiel 3). Per profiel werden er tweemaal drie casussen ontworpen (in totaal 18 casussen in 9 schoolvakken), bestaande uit een e-mail, CV en een vakken- en cijferlijst.

Ulo's werden tijdens dit project op verschillende manieren gestimuleerd om in hun eigen context aan de slag te gaan met de implementatie van tussentijdse projectopbrengsten. Dit gebeurde door middel van ontwerp sessies met het projectteam, interne pilots, themasessies met relevante betrokkenen uit de ulo's over de te ontwikkelen materialen en Kick-off sessies, waarbij de ontwikkelde materialen gedeeld werden en deelnemers inzichten en ervaringen met elkaar uitwisselden. Deze sessies hadden tevens als doel om informatie op te halen over wat ulo's nodig hadden om de opbrengsten van het project te kunnen gebruiken. De werksessies en bijeenkomsten werden in totaal door meer dan honderd personen uit alle ulo's bezocht en leverden waardevolle inzichten op voor zowel deelnemers als het projectteam. Deelnemers gaven aan deze activiteiten erg te waarderen. Tot slot werd tijdens dit project het netwerk examen- en toelatingscommissies opgestart, dat als doelstelling heeft om de landelijke uitwisseling over instroom, toelatingseisen, procedures en programma's te verhogen, zodat kandidaten op een meer consistente manier worden behandeld. Alle ulo's nemen deel aan dit netwerk.

Evaluatie

Om te kunnen evalueren in hoeverre er sprake was van consistentie en transparantie, in hoeverre kandidaten zich gezien voelden en vanuit welke perspectieven ulo's naar EVC keken, zijn drie praktijkbeelden gemaakt.

Praktijkbeeld 1: Consistentie

Het eerste praktijkbeeld gaat in op *consistentie*, specifiek in welke mate ulo's consistent zijn in de toelating van en het maken van een programma. Om zicht te krijgen op de mate waarin ulo's gelijkwaardig omgaan met het opmerken, erkennen en waarderen van EVC bij gelijke casussen binnen vakken en bij vergelijkbare casuelementen, en waarom, werden de ontwikkelde casussen op twee momenten (in het voorjaar en najaar van 2024) naar alle ulo's met deze schoolvakken verstuurd. Ulo's kregen het verzoek om voor de casuskandidaat een toelatingsbeslissing en twee programma's te retourneren (een programma voor de reguliere mastertrack en een programma voor het zij-instroomtraject). Vervolgens werden betrokkenen bij de casus geïnterviewd om meer inzicht te krijgen in de redenen achter hun beslissingen. De programma's en interviews werden deductief en inductief geanalyseerd naar toelatingsbeslissing en naar interpretatie van de ervaring.

Dit praktijkbeeld resulteerde in een overzicht van de mate van consistentie wat betreft de drie casusprofielen, en in vier factoren die samenhangen met consistentie bij de toelating en het maken van het programma: interpretatie van de informatie van de kandidaat, interpretatie en beschikbaarheid van bestaande afspraken, ulo- en medewerkers specifieke kenmerken en contextuele kenmerken.

Praktijkbeeld 2: Transparantie en gezien worden

Dit praktijkbeeld had als doel om zicht te krijgen op de wijze waarop kandidaten het toelatingsproces ervaren wat betreft *transparantie* (de mate waarin kandidaten inzicht hebben in mogelijkheden en begrijpen waarom bepaalde keuzes worden gemaakt) en *gezien worden* (de mate waarin kandidaten zich gezien voelen op basis van hun ervaringen en behoeftes tijdens de toelatingsprocedure en het opstellen van het scholingsprogramma bij ulo's). Daarom is in het

voorjaar van 2024 een online vragenlijst verspreid onder aanmelders van acht universitaire lerarenopleidingen die in deze periode een toelatingsbeslissing hadden ontvangen. De vragenlijst bestond uit 22 vragen binnen de thema's *transparantie* en *gezien worden* en richtte zich op de thema's *toelating*, *vakkenpakket* en *(voor)opleidingen en (werk)ervaringen*. Deze werd volledig ingevuld door 136 van de 1185 benaderde aanmelders (11,5%). Deze groep was niet volledig representatief omdat slechts een persoon deelnam die niet toelaatbaar was. In vervolginterviews met 17 personen is dieper ingegaan op hun ervaringen.

De meerderheid van de aanmelders was positief over de mate van transparantie. Bijna iedereen kent en begrijpt de toelatingsbeslissing, meer dan driekwart kent het vakkenpakket en de verwachtingen over vrijstellingen en extra vakken komen vaak overeen met het uiteindelijke programma van de ulo. Aanmelders gaven veelal aan zich gezien te voelen. 94% van hen was het eens met de toelatingsbeslissing, 94% was het eens met het vakkenpakket. Aanmelders met een (deels) relevante vooropleiding vonden in 97% van de gevallen dat de ulo hier (deels) rekening mee heeft gehouden. Bij aanmelders met (deels) relevante werkervaring was dit 78%. Uit dit praktijkbeeld blijkt dat kandidaten over het algemeen zeer tevreden zijn met de transparantie rondom toelating en het scholingsprogramma bij ulo's en dat ze zich in hoge mate gezien voelen.

Praktijkbeeld 3: Kijk op EVC

Er is sprake van verschillende onderliggende motieven bij hoe ulo's omgaan met het erkennen en waarderen van ervaring bij toelating en het maken van het scholingsprogramma. Om dit in beeld te krijgen, zijn in het najaar van 2024 interviews afgenomen met betrokkenen bij het EVC-proces binnen de ulo's. Er vonden 34 interviews plaats met acht ulo's, waarin drie open vragen werden gesteld over de kijk van deelnemers op EVC. Er werden meerdere motieven genoemd, zoals het spanningsveld tussen het lerarentekort en het waarborgen van de kwaliteit van de lerarenopleiding, het belang van het benutten van ervaring, de consistentie tussen ulo's, de opleidingsvisie en het beschermen van studenten. Deze motieven zijn soms met elkaar in harmonie en soms in botsing. Ze spelen een rol bij het maken van gezamenlijke afspraken en het bepalen van de wenselijkheid en haalbaarheid van verdere consistentie, transparantie en gezien worden.

Eindconclusie

Dit project heeft belangrijke inzichten opgeleverd voor ulo's over EVC voor beleid en praktijk. De opbrengsten van dit project geven inzicht in waar afspraken de consistentie van toelatingsbeslissingen en scholingsprogramma's zouden kunnen beïnvloeden en hoe kandidaten dit momenteel ervaren. Dit geeft beleidsmakers op ulo-niveau (zoals de ICL) handvatten om te bepalen waar het aanscherpen van afspraken wenselijk of onwenselijk is. Ook heeft het diverse producten en activiteiten opgeleverd die in de praktijk kunnen worden benut om knelpunten te verminderen.

Praktijkbeeld 1 heeft belangrijke inzichten opgeleverd in hoe ulo's toelatingsbeslissingen en scholingsprogramma's in vergelijkbare situaties vormgeven en onderbouwen. Voor het eerst is er in Nederland systematisch zicht op de complexiteit van EVC en de factoren binnen ulo's die samenhangen met de consistentie en de beoordeling hiervan.

Praktijkbeeld 2 heeft landelijke inzichten opgeleverd in de mate waarin aanmelders bij ulo's geïnformeerd zijn over toelating en programma, in hoeverre de verwachtingen over het programma overeenkomen en in hoeverre ze het eens zijn met ulo-keuzes.

Praktijkbeeld 3 geeft inzicht in de verschillende motieven die een rol spelen op het niveau van de ulo en het individu.

Aanbevolen wordt om landelijke afspraken aan te scherpen, de verbinding met ontwikkelpaden te leggen, landelijke uitwisseling verder te versterken, de taak van betrokkenen bij de EVC-keten te verhelderen en om het externe inzicht in maatwerk mogelijkheden te vergroten.

1. INLEIDING

1.1. Aanleiding en achtergrond

In 2019 werd het Bestuursakkoord Flexibilisering Lerarenopleidingen (OCW/UNL/VH) gesloten (2020 – 2024), onder meer vanwege het oplopende lerarentekort in het voortgezet onderwijs (Ministerie van OCW, 2019), de behoefte aan meer academische leraren (Ministerie van OCW, 2013) en de steeds diverser wordende instroom bij universitaire lerarenopleidingen (ulo's), die onder andere te maken had met brede bachelors en een toename van kandidaten met werkervaring. Het bestuursakkoord had onder meer de volgende doelen:

- Informatie over lerarenopleidingen beter vindbaar maken en toespitsen op vragen en behoeften
- Trajecten personaliseren en flexibel maken
- Hierbij aandacht besteden aan het leven lang ontwikkelen van leraren.

Binnen dit bestuursakkoord werd in verschillende projecten aan deze doelen gewerkt. Deze eindrapportage beschrijft de activiteiten en opbrengsten van het EVC-project van de universitaire lerarenopleidingen "*In kaart brengen en erkennen en waarderen van eerder verworven competenties*". Dit project is uitgevoerd door de Universiteit Twente, het ICLON (Universiteit Leiden) en de Universiteit van Amsterdam, met medewerking van alle universitaire lerarenopleidingen in Nederland, en valt onder het overkoepelende project Zij-instroom.

In dit project wordt EVC gedefinieerd als het erkennen van eerder (of elders) verworven competenties (Duvekot, 2016). Bij EVC wordt er onderzocht wat een individu weet en kan, met als doel erkenning van dit eerdere leren, onafhankelijk van de manier waarop geleerd is (Joosten-ten Brinke, Sluijsmans, Brand-Gruwel, & Jochems, 2008). EVC richt zich dus zowel op leerervaringen binnen formele, non-formele als informele contexten.

1.2. Doelstelling en reikwijdte project

Op basis van de bevindingen uit de EVC-verkenning (Spiele et al., 2022) is het huidige project vormgegeven en zijn hiervoor de volgende doelstellingen geformuleerd:

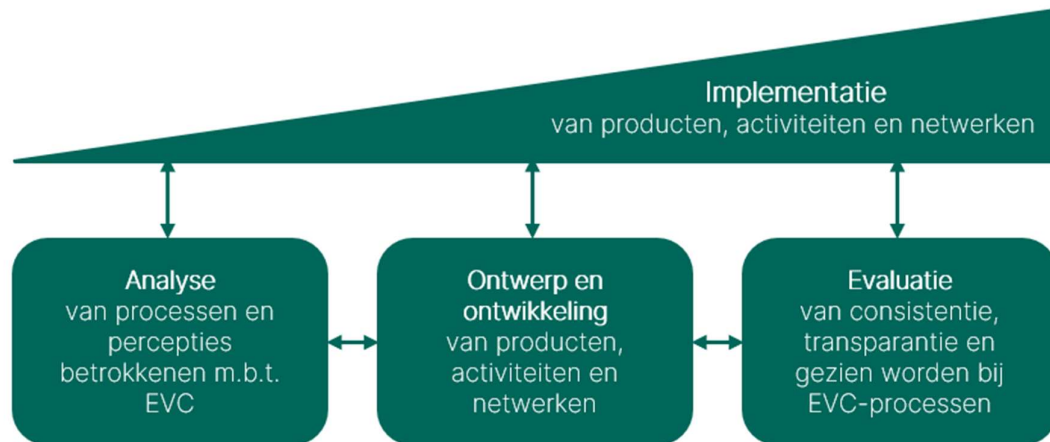
1. Onderzoeken van de aard van de processen, kansen en knelpunten bij het erkennen en waarderen van eerder verworven competenties bij de universitaire lerarenopleidingen binnen toelating, vrijstelling en programma in alle routes naar het leraarschap
2. Landelijk verhogen van het inzicht in de overeenkomsten en verschillen tussen ulo's op deze gebieden en de oorzaken daarvan
3. Toewerken naar meer afstemming en een gezamenlijke werkwijze op het gebied van EVC bij de universitaire lerarenopleidingen.

Dit project richtte zich op EVC voorafgaand aan en gedurende de opleiding, binnen de eenjarige en tweejarige universitaire lerarenopleidingen inclusief reguliere studenten, carrièreswitchers, deeltijd en zij-instroom (leidend tot een eerstegraads bevoegdheid), en op de educatieve minor en module (leidend tot een tweedegraads bevoegdheid).

1.3. Aanpak

Om de doelstellingen van het project te behalen en tegelijkertijd draagvlak en implementatie te stimuleren, is er gekozen voor een ontwerpgerichte onderzoeks-aanpak (McKenney & Reeves, 2019) waarbij fases van analyse, ontwerp en evaluatie doorlopen zijn (zie Figuur 1). Tijdens alle fases is er aandacht besteed aan het ondersteunen van implementatie door de ulo's.

Figuur 1. Ontwerponderzoek binnen dit project.

Noot. Gebaseerd op Generiek model voor onderwijskundig ontwerponderzoek in *Conducting Educational Research* (tweede editie, p.83), door S. McKenney en T. Reeves, 2019, Routledge.

Het EVC-project heeft als doel om toe te werken naar meer afstemming binnen en tussen ulo's en een meer gezamenlijke werkwijze op het gebied van EVC op de volgende drie thema's, die als prioriteit naar voren zijn gekomen uit de analyse (beschreven in het volgende hoofdstuk):

1. Consistentie – in hoeverre gaan ulo's op een vergelijkbare wijze om met het opmerken, erkennen en waarderen van EVC en waarom?
2. Transparantie – in hoeverre ervaren potentiële studenten bij ulo's inzicht in mogelijkheden en begrijpen ze waarom bepaalde keuzes worden gemaakt?
3. Gezien worden – in hoeverre voelen potentiële studenten bij ulo's zich gezien op basis van hun ervaringen en behoeftes bij de toelating en het maken van het programma?
Deze thema's worden gerelateerd aan de eigen kijk van ulo's op EVC.

Deze eindrapportage is opgebouwd aan de hand van de verschillende fasen van ontwerponderzoek in Figuur 1. In het hoofdstuk *Analyse* beschrijven we de analysefase en de uitkomsten van een rondgang langs de ulo's. In het hoofdstuk *Ontwerp, Ontwikkeling en Implementatie* beschrijven we de ontwerpfase, de producten en activiteiten die ontwikkeld zijn en hoe we ulo's hebben ondersteund bij implementatie. In de hoofdstukken *Evaluatie: Praktijkbeeld 1, 2 en 3* beschrijven we alle uitkomsten van het project op de drie bovenstaande thema's: consistentie, transparantie en gezien worden en de kijk van de ulo's op EVC. We eindigen met het hoofdstuk *Eindconclusie* waarin de conclusies en aanbevelingen zijn opgenomen. De gebruikte terminologie is te vinden in Bijlage 1.

2. ANALYSE

2.1. Doel

De analysefase had als doel om ulo-specifieke processen en percepties van betrokkenen over prioriteiten en knelpunten met betrekking tot EVC te inventariseren. Tijdens deze fase is onderzocht welke projectdoelen prioriteit hadden, hoe het EVC-proces er in de ulo's uitziet en welke knelpunten ulo's ervaren bij de EVC-processen. Ook het creëren van draagvlak voor afstemming op het gebied van EVC onder betrokkenen binnen de ulo's was een belangrijke bijkomende doelstelling van deze fase.

2.2. Methode

Deze fase is gestart met een documentanalyse van ulo-gegevens in het voorjaar van 2023 waarbij opleidingstrajecten, schoolvakken en EVC-mogelijkheden in kaart werden gebracht. Vervolgens is er een ronde gemaakt langs alle twaalf ulo's, waarbij bij elke ulo een focusgroep is georganiseerd over de EVC-praktijk bij de ulo. Bij elk van deze focusgroepen waren verschillende betrokkenen aanwezig met relevante rollen op het gebied van EVC, zoals de opleidingsdirecteur, studieadviseur, vakdidactici, en leden van toelatings- en/of examencommissie. Tijdens de focusgroepen werden verschillende methodes gebruikt om inzicht te krijgen in de stand van zaken op het gebied van EVC bij de ulo's.

Om de projectdoelen te prioriteren kregen deelnemers een set kaartjes met (mogelijke) projectdoelen die voortkwamen uit de EVC-verkenning (Spiele et al., 2022), die ze dienden te ordenen van meest naar minst belangrijk voor de betreffende ulo. Daarna werd verzocht om deze ranking gezamenlijk toe te lichten.

Om het EVC-proces in de eigen ulo in kaart te brengen, was voor iedere ulo door het projectteam een eigen routekaart ontwikkeld in de vorm van een poster met de verschillende opleidingsroutes die werden aangeboden door die ulo. Deelnemers vulden op deze poster in welke rollen betrokken zijn bij welke fases in het proces (oriëntatie en kennismaking, toelating, het vaststellen van het programma en maatwerk in de opleiding), welke informatie wordt verzameld en welke methodieken en standaarden worden gehanteerd.

Tot slot werden knelpunten geprioriteerd. Deelnemers werd gevraagd om knelpunten die benoemd waren in de EVC-verkenning (Spiele et al., 2022) te sorteren via een ranking in wel, nauwelijks of niet van toepassing in de eigen context. Daarnaast konden deelnemers eigen knelpunten toevoegen.

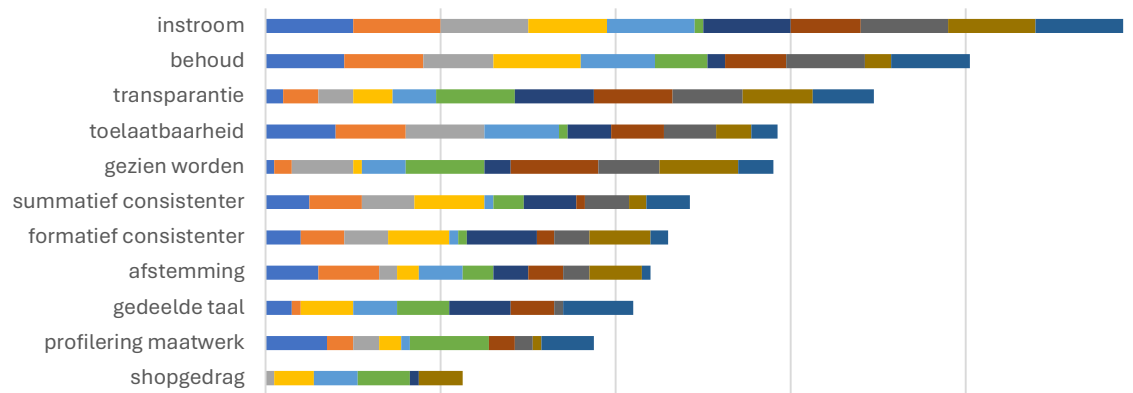
Na de focusgroepen zijn de processen en rollen gesynthetiseerd en zijn de resultaten van de rankings van projectdoelen en ervaren knelpunten inzichtelijk gemaakt aan de hand van een puntensysteem, waarbij punten werden toegekend op basis van relatieve prioritering door de ulo.

2.3. Resultaten

In Figuur 2 zijn de resultaten van de ranking van projectdoelen door de ulo's te zien. Elke kleur in dit figuur representeert een ulo, waarbij de breedte staat voor de toegekende prioritering. Hieruit blijkt dat niet elk doel voor elke ulo evenveel prioriteit heeft.

Figuur 2. Prioritering projectdoelen op basis van ranking door ulo's.

Het doel van de analysefase was om te weten te komen welke projectdoelen de ulo's het belangrijkst vonden, hoe het EVC-proces er in de ulo's uitziet en welke knelpunten ulo's ervaren bij EVC-processen. Uit de analysefase bleek een grote variatie in processen, ervaren knelpunten en mogelijkheden. Op basis van deze analyse zijn de projectdoelen aangescherpt en geclusterd. Om de overkoepelende impactgerelateerde doelen (het verhogen van instroom en behoud van studenten) te kunnen behalen, is gekozen voor een focus op de hoogst geprioriteerde procesdoelen die daar aan bijdragen: het verhogen van consistentie, transparantie en het gevoel gezien te worden. Afspraken over toelaatbaarheid worden op ICL-niveau gemaakt en liggen daarmee buiten de scope van dit project. De projectopbrengsten dienen als input voor deze afspraken.

Een groot deel van de knelpunten werd door veel ulo's gedeeld, zoals de balans tussen het erkennen van praktische ervaring en het belang van de theoretische onderbouwing daarvan, en het geven van inzicht aan het veld over EVC-mogelijkheden. Een ander deel was juist sterk contextspecifiek. Projectdoelen, knelpunten en inzichten voortkomend uit deze fase zijn in de volgende fase benut bij het ontwerp.

3. ONTWERP, ONTWIKKELING EN IMPLEMENTATIE

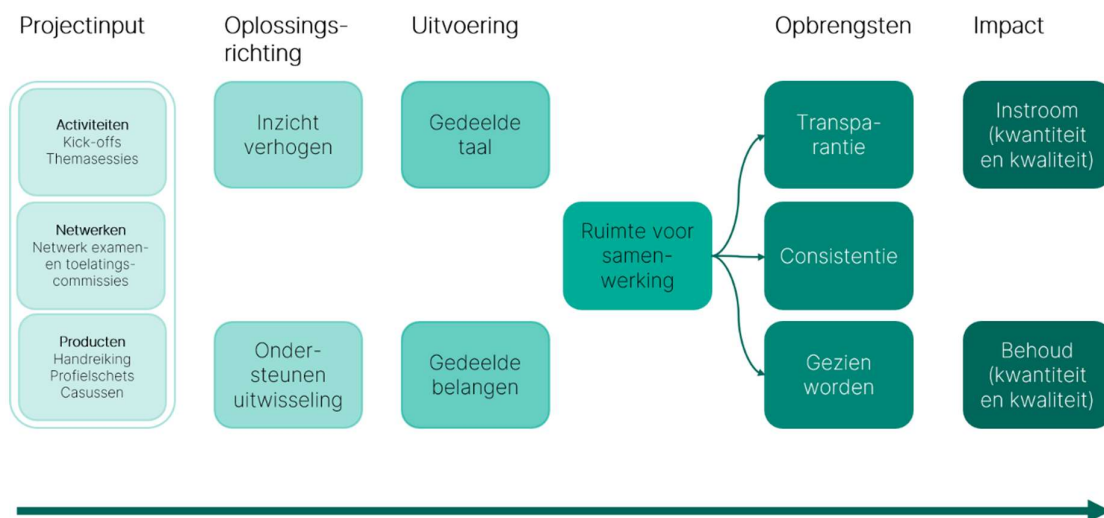
3.1. Doel

Uit de analysefase bleek dat er sprake was van gedeelde doelstellingen, en dat ervaren knelpunten bij de ulo's deels werden gedeeld en deels contextspecifiek waren. Ook bleek uit deze fase dat de grote variatie in contexten en processen oplossingen vereist die flexibel inzetbaar zijn. Het doel van de daaropvolgende fase (de ontwerpfase) was daarom om producten en activiteiten te ontwikkelen die aansloten bij de projectdoelen en de ervaren knelpunten, om het draagvlak hiervoor bij ulo's te vergroten en om al tijdens deze fase de afstemming over EVC te verhogen en ondersteuning te bieden voor (gedeeltelijke) implementatie.

3.2. Methode

Eerst werden er ontwerpcriteria opgesteld voor het vervolg van het project, gebaseerd op de informatie uit de analysefase. Dit gebeurde in gesprek met de regiegroep (afvaardiging van de ulo's die overzicht hield over de verschillende projecten binnen het bestuursakkoord). Product-gerelateerde criteria waren *consistentie*, *transparantie* en *gezien worden*. Ook dienden project en opbrengsten te passen binnen de wettelijke kaders ten aanzien van EVC. Proces-gerelateerde criteria waren het stimuleren van brede implementatie en verduurzaming, bijdragen aan draagvlak bij ulo's voor EVC en het stimuleren van landelijke afstemming van ulo's. Aansluitend hierbij zijn twee brede oplossingsrichtingen ontwikkeld: (1) het verhogen van inzicht in EVC binnen en tussen ulo's en (2) het ondersteunen van uitwisseling op het gebied van EVC binnen en tussen ulo's. Op basis van deze brede oplossingsrichtingen zijn concrete producten en activiteiten ontwikkeld. Figuur 3 laat de theory of action zien die als leidraad is gebruikt. Dit figuur laat de stappen zien waarvan wordt verwacht dat ze zullen bijdragen aan het toewerken naar verhoogde consistentie, transparantie en gezien worden.

Figuur 3. Theory of action.

3.3. Producten, activiteiten en netwerken

Er zijn in het project twee soorten producten ontwikkeld: *materialen* om ondersteuning te bieden bij de verschillende ervaren knelpunten, en *casussen* om te gebruiken in de evaluatiefase,

om op basis van concrete situaties in gesprek te kunnen gaan over toelatingsbeslissingen en opleidingsprogramma's. Daarnaast zijn er diverse *activiteiten* georganiseerd om ulo's te ondersteunen bij het implementeren van de materialen, en *netwerken* om de onderlinge uitwisseling te stimuleren.

Materialen

Dit project heeft diverse *materialen* opgeleverd om ondersteuning te bieden bij de verschillende ervaren knelpunten, met als doel om het inzicht over EVC binnen ulo's te verhogen en om het ontwikkelen van een gedeelde taal te stimuleren. Hieronder volgen de ontwikkelde materialen die aan de ulo's ter beschikking zijn gesteld.

- Handreiking Passend Programma: een handreiking met materialen die kunnen ondersteunen bij het maken van een passend programma voor kandidaten met ervaring, op drie niveaus: trajectkeuze, inrichting scholingsprogramma en maatwerk binnen de opleiding. Elk niveau bevat materialen om het EVC-proces te ondersteunen en een gespreksstarter om overwegingen binnen de ulo over EVC op dat niveau te bespreken.
- Index instroom- en uitstroomeisen: deze index biedt per opleidingsroute een overzicht van de minimaal verplichte vooropleiding en de afspraken en kaders voor instroom- en uitstroom, met links naar de relevante documentatie en wetteksten.
- Profielschets-tool: deze tool geeft inzicht in de verschillende soorten ervaring die kandidaten mee kunnen brengen, en de landelijke standaarden waar de curricula van ulo's op gebaseerd zijn (de landelijke bekwaamheidseisen vho en de Dublin-descriptoren). De tool kan dienen als een vertrekpunt voor mogelijkheden tot erkenning en waardering van ervaring, met name bij (kandidaten met) complexe combinaties van ervaring. Hij biedt de mogelijkheid om het profiel van de kandidaat te vergelijken met vakken binnen het curriculum van de ulo, door beide te verbinden met de landelijke standaarden.

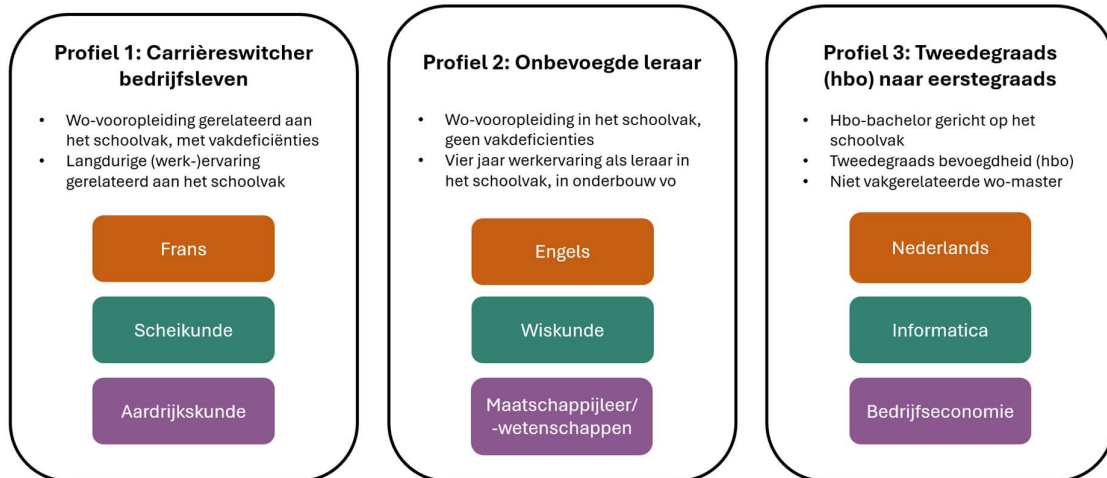
Casussen

Om de volgende fase (de evaluatiefase) voor te bereiden, zijn er drie casusprofielen ontwikkeld van veelvoorkomende typen kandidaten die zich melden bij ulo's, ieder met een achtergrond met bekende knelpunten voor ulo's bij het erkennen en waarderen van ervaring. Voor elk profiel werden casussen ontworpen voor één schoolvak in ieder domein (zie Figuur 4). Door deze casussen aan ulo's voor te leggen werd het mogelijk om gedetailleerd zicht te krijgen op overeenkomsten en verschillen in toelating en programma (zie Praktijkbeeld 1). Hieronder volgen de casusprofielen en hun kenmerken.

- Profiel 1: '*Carrièreswitcher uit het bedrijfsleven*': kandidaten die na jarenlange werkervaring in het bedrijfsleven wilden overstappen naar het onderwijs. Zij hadden enkele vakdeficiënties in het gewenste schoolvak en relevante werkervaring op het gebied van deze vakdeficiënties.
- Profiel 2: '*Onbevoegde leraar*': kandidaten met een passende wo-vooropleiding, die al een aantal jaar voor de klas stonden zonder onderwijsbevoegdheid.
- Profiel 3: '*Tweedegraads (hbo) naar eerstegraads*': kandidaten met een hbo-bachelor gericht op het schoolvak, een tweedegraads bevoegdheid en daarnaast een niet vakinhoudelijk gerelateerde wo-master.

Naast deze casuselementen, gebaseerd op de bekwaamheidseisen, bevatte iedere casus casusspecifieke elementen zoals bijbanen, vrijwilligerswerk of persoonlijke context, om de casussen realistischer en rijker te maken.

Figuur 4. Casusprofielen.

Iedere casus bestond uit een motivatiebrief, een cv en een uitgebreide vakken- en cijferlijst van een gefingeerde kandidaat (zie Figuur 5). Hiermee werd een beeld geschetst van de casuskandidaat als persoon en diens achtergrond, ervaring en vooropleiding.

Figuur 5. Casusimpressie casus Wiskunde.

Activiteiten en netwerken

Om draagvlak en gebruiksgemak in verschillende contexten te stimuleren en om onderlinge uitwisseling over EVC te ondersteunen, is er gekozen voor een iteratief ontwerpproces waarbij ulo's werden betrokken door middel van verschillende *activiteiten* en *netwerken*.

- Co-designactiviteiten: er werden verschillende fysieke en online sessies georganiseerd waarbij betrokkenen feedback konden geven op materialen en mee konden denken over vorm en gebruik.
- Werksessies en pilots: binnen het projectteam werden versies van de materialen uitgetoetst aan de hand van casussen.
- Kick-offsessies: de materialen werden opgeleverd tijdens meerdere fysieke en online sessies, waarin betrokkenen de materialen konden uitproberen en een plan konden maken om hiermee in hun eigen context aan de slag te gaan. Deelnemers gaven aan deze activiteit net als de co-designactiviteiten erg te waarderen.

-
- Netwerk examen- en toelatingscommissies: dit netwerk is opgestart tijdens dit project. Alle ulo's nemen hier aan deel. Doel van dit netwerk is om de landelijke uitwisseling over instroom, toelatingseisen, procedures en programma's te verhogen om de onderlinge consistentie op deze gebieden te stimuleren.

3.4. Resultaten

- In deze fase zijn, op basis van de vooraf vastgestelde ontwerpcriteria, verschillende materialen ontworpen gericht op het bereiken van de projectdoelen binnen ulo's. Deze zijn aangescherpt door middel van een iteratief ontwikkelproces waar de ulo's bij betrokken zijn. Ook zijn er casussen ontworpen om te benutten in de evaluatiefase.
- De activiteiten, zoals de Kick-offs en themasessies, werden in totaal door 106 personen uit alle ulo's bezocht en leverden uitwisseling en inzicht op voor zowel deelnemers als het project.

4. EVALUATIE PRAKTIJKBEELD 1: CONSISTENTIE

4.1. Doel

Om te evalueren in hoeverre er sprake is van (groeierende) consistentie, transparantie en de mate van gezien worden bij de ulo's en wat de kijk van ulo-betrokkenen is op EVC, zijn er drie praktijkbeelden ontwikkeld in lijn met de projectdoelen en thema's. In dit hoofdstuk en de volgende twee hoofdstukken worden de resultaten hiervan gepresenteerd. Op deze manier brengen we voor het eerst landelijke processen, onderbouwingen, uitkomsten en percepties van ulo's en studenten ten aanzien van EVC systematisch in beeld.

Het eerste praktijkbeeld gaat in op *consistentie*, en specifiek in welke mate ulo's consistent zijn in de toelatingsbeslissing en het maken van een programma. De onderliggende vraag bij dit praktijkbeeld was in hoeverre ulo's gelijkwaardig omgaan met het opmerken, erkennen en waarderen van EVC bij gelijke casussen binnen vakken en bij vergelijkbare casuelementen, en waarom. Dit praktijkbeeld is nodig om verder te duiden in hoeverre er sprake is van consistentie, waardoor er eventuele verschillen ontstaan en welke kansen er zijn voor het verhogen van consistentie. Het biedt inzicht in verschillen die ontstaan vanwege ulo-specifieke profielen, zoals inhoudelijke keuzes om bepaalde vakken nooit vrij te stellen in verband met de onderlinge samenhang van het curriculum, en verschillen die bijvoorbeeld ontstaan door het ontbreken van landelijke afspraken of door verschillende interpretatie van afspraken, en daarmee mogelijk kansrijker om te beïnvloeden.

4.2. Methode

Om inzicht te verkrijgen in het toelatingsproces van de verschillende ulo's en in de toelatingsbeslissingen en programma's die worden opgesteld zijn de ontwikkelde casussen uit de ontwerpfase (zie paragraaf 3.3) op twee momenten voorgelegd aan alle ulo's, in het voorjaar en in het najaar van 2024. Ulo's kregen het verzoek om voor de casuskandidaat in de schoolvakken die zij aanboden een toelatingsbeslissing en twee programma's te retourneren (een programma voor de reguliere mastertrack en een programma voor het zij-instroomtraject). Er hebben twee casusrondes plaatsgevonden, één in het voorjaar en één in het najaar van 2024. Tegelijk met de casus werd een instructie opgestuurd met toelichting over het behandelen van de casus, om de kans te verhogen dat casussen op een vergelijkbare manier werden behandeld. In totaal werden er 113 casussen verzonden en 79 geretourneerd (70%).

Om inzicht te krijgen in de redenering achter de toelatingsbeslissing en de opgestelde programma's werden er 70 semi-gestructureerde interviews gehouden met de personen die de casussen hadden behandeld, zoals vakdidactici en studieadviseurs. De interviews betroffen het proces van toelating en het opstellen van het programma. Ook werden er open vragen gesteld over eventuele vakinhoudelijke, pedagogische, en vakdidactische aspecten van de vooropleiding en werkervaring van de casuskandidaat. Elk interview werd voorbereid aan de hand van de ingezonden toelatingsbeslissing en opgestelde programma's van de deelnemer.

Analyse

De programma's en interviews werden deductief en inductief geanalyseerd naar toelatingsbeslissing op basis van de volgende categorieën: direct toelaatbaar, toelaatbaar met vakdeficiënties, en (nog) niet toelaatbaar (vakdeficiënties >18 EC). Ook werden ze geanalyseerd naar de interpretatie van de ervaring (eerder verworven competentie) van de kandidaat, in de volgende categorieën: niet opgemerkt, opgemerkt, gewaardeerd (intentie om een aanpassing te maken in programma, maar (nog) geen aanpassing gemaakt vanwege onvoldoende informatie of regelgeving) en erkend (op basis van ervaring een aanpassing gemaakt in het programma).

4.3. Resultaten

In Tabel 1 is een voorbeeld te zien van de opbrengsten van de analyses van de programma's en interviews. De tabel toont een overzicht van de casuselementen (vakinhoudelijk, pedagogisch, vakdidactisch en academisch niveau) van casuskandidaten van Profiel 2 (Onbevoegde leraar; casussen in de schoolvakken Engels, Wiskunde en Maatschappijleer/-wetenschappen), en de casusinterpretatie van de ulo's. Ieder bolletje stelt in deze tabel een ulo voor. Uit deze tabel valt op te maken dat alle deelnemende ulo's de vakinhoudelijke vooropleiding en het academisch niveau in alle gevallen erkenden, maar ze verschillend omgingen met de werkervaring in het onderwijs. Op basis van deze tabellen zijn vervolgens de scholingsprogramma's (EC, cursustype en onderliggende redenen) van de deelnemende ulo's inhoudelijk vergeleken naar toelatingsbeslissing, programmagrootte, vakinhoudelijk programma en educatief programma. Dit vond plaats op profielniveau en op het niveau van de individuele casus.

Tabel 1. Voorbeeld casusinterpretatie ulo's voorjaar Profiel 2.

	Vakinhoudelijk	Pedagogisch	Vakdidactisch	Academisch niveau
EN	Vooropleiding (ba + ma) ● ● ●	Werkervaring leraar ● ● ●	Werkervaring leraar ● ● ●	Wo-master behaald ● ● ●
WIS	Vooropleiding (ba + ma en Wisk4all) ● ● ● ● ● ● ● ●	Werkervaring leraar ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ●	Werkervaring leraar ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ●	Wo-master behaald ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ●
ML/MW	Vooropleiding (doctoraal en cursussen) ● ● ● ● ● ● ● ●	Werkervaring leraar ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ●	Werkervaring leraar ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ●	Wo-master behaald ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ●
Legenda: ○ - niet opgemerkt ● (grijs) - opgemerkt ● (groen) - gewaardeerd ● (donker) - erkend				

Hieronder worden de resultaten van dit praktijkbeeld samengevat.

- Profiel 1: er was sprake van veel consistentie in de educatieve programma's, er waren grotere verschillen in de vakinhoudelijke programma's; iets meer als het gaat om werkervaring dan als het gaat om native speakers. Ook is er sprake van verschillende interpretaties van semi-relevante formele vooropleidingen.
- Profiel 2: over het algemeen was er veel consistentie in de vakinhoudelijke programma's; twee ulo's gaven bij direct toelaatbare opleidingen toch vakinhoudelijke vakken op of stelden deze voor. Er waren grotere verschillen zichtbaar bij de educatieve programma's, gerelateerd aan werkervaring binnen en buiten het onderwijs en aan opleidingskenmerken.
- Profiel 3: Verschillen zichtbaar, met name in de vakinhoudelijke programma's en in mindere mate in de educatieve programma's. Vakinhoudelijk ontstonden deze onder meer door de interpretatie van de hbo-vakinhoud in relatie tot de 120 EC-eis uit de ICL-brochure die minimaal wo-bachelorniveau benoemt. Educatief waren kleinere verschillen te zien, samenhangend met de interpretatie van de inhoud van de tweedegraads lerarenopleiding. Uit de resultaten bleek dat er vier factoren zijn die samenhangen met consistentie bij de toelating en het maken van het programma: interpretatie van de informatie van de kandidaat, interpretatie en beschikbaarheid van bestaande afspraken, ulo- en medewerkersspecifieke kenmerken en contextuele kenmerken. Tabel 2 toont een overzicht van deze factoren.

Tabel 2. Factoren consistentie.

Kenmerk	Uitdaging in casusprofiel	Profiel
Interpretatie informatie van de kandidaat		
Complexiteit van de aanwezige informatie (helderheid, ouderdom, mate waarin de kandidaat zelf inzicht heeft in welke informatie er nodig is)	Opleidingen buiten ulo of verouderd; werkervaring buiten onderwijs	1 en 3
De mate waarin aanwezige informatie verder wordt onderzocht en waarin er tijd is om dit te doen binnen het traject waar de kandidaat interesse in heeft	Werkervaring buiten onderwijs	1
Interpretatie ulo-deelnemer van de informatie	Stijl en inhoud van aangeleverde informatie	Alle
Interpretatie en beschikbaarheid bestaande afspraken		
Interpretatie van hoeveelheid en type EC	Vertaling (van bv. ervaring, hbo-EC, EC in breder of gerelateerd domein)	Alle
Hanteren 18 EC-regel (<i>ICL-afpraak</i>)	Vakdeficiënties net boven de 18 EC	1 en 3
Interpretatie van 'zonder meer toelaatbaar' (<i>ICL-afpraak</i>)	Zonder meer toelaatbare vooropleidingen	2
Geen landelijke afspraken beschikbaar	Kandidaten met werkervaring, hbo naar wo, tweedegraads naar eerstegraads en semi-gerelateerde vooropleidingen	1 en 3
Interpretatie van benodigde bekwaamheden voor het tweedegraads en eerstegraads domein	Hbo-tweedegraads bevoegdheid	3
Landelijke beschikbaarheid van overzicht relevante vooropleidingen (Beta4all)	Semi-relevante vooropleidingen	1
Ulo- en medewerkerspecifieke kenmerken		
Standaardisering van vrijstellingen binnen route of traject op basis van doelgroep of veelvoorkomende ervaring	Kandidaten voor het ZiB-traject of met hbo-tweedegraads bevoegdheid	Alle
Opbouw en integratie curriculum (bv. combinatie pedagogiek – vakdidactiek)	Educatieve ervaring die niet uitlijnt met ulo-vakken	2 en 3
Inrichting procedure (gemak contact met inhoudsdeskundige, mandaat opleiding/betrokkene voor toelating/programmatische keuzes, moment bepalen toelaatbaarheid)	Kandidaten met vakinhoudelijke en/of educatieve ervaring	Alle
Opleidingsvisie (bv. over al dan niet geven van vrijstellingen, over geven van vrijstellingen op basis van werkervaring, over welk type werkervaring leidt tot bekwaamheid)	Kandidaten met vakinhoudelijke en/of educatieve ervaring	Alle
Mogelijkheden opleiding voor informatieverwerving (bv. assessment binnen reguliere master, kennismakingsgesprek/intake)	Kandidaten met vakinhoudelijke en/of educatieve ervaring	Alle
Beschikbaarheid van standaardpakketten	Combinaties van veelvoorkomende educatieve ervaring	2 en 3
Afstemming met landelijke gremia (vakdidactische netwerken)		1 en 3
Contextuele kenmerken		
Lerarentekort en mate waarin dit speelt in de regio van de ulo	Kandidaten met vakinhoudelijke en/of educatieve ervaring	Alle
Beschikbare routes	Kandidaten Informatica	Alle

5. EVALUATIE PRAKTIJKBEELD 2: TRANSPARANTIE EN GEZIEN WORDEN

5.1. Doel

Het tweede praktijkbeeld gaat in op de wijze waarop kandidaten het toelatingsproces ervaren wat betreft *transparantie* (de mate waarin kandidaten inzicht hebben in mogelijkheden en begrijpen waarom bepaalde keuzes worden gemaakt) en *gezien worden* (de mate waarin kandidaten zich gezien voelen op basis van hun ervaringen en behoeftes tijdens de toelatingsprocedure en het opstellen van het scholingsprogramma bij ulo's).

5.2. Methode

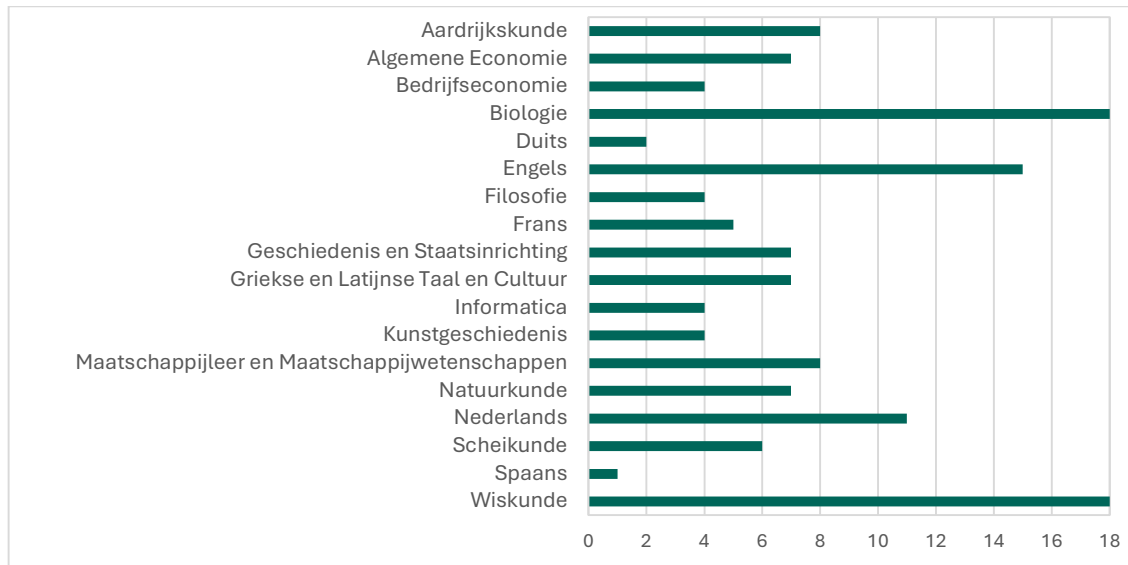
Om de ervaringen van kandidaten in kaart te brengen, is er een online vragenlijst verspreid onder aanmelders van acht universitaire lerarenopleidingen in meerdere trajecten die tussen 1 mei en 12 juli 2024 een toelatingsbeslissing hadden ontvangen. 1185 kandidaten ontvingen een verzoek tot deelname, 136 kandidaten vulden de vragenlijst volledig in (response rate 11,5%). Daarnaast zijn er vervolginterviews gehouden met 17 aanmelders waarin dieper is ingegaan op hun ervaringen. Het grootste deel van de respondenten bestond uit toelaatbare master- en minorstudenten, zie Tabel 3. De sample was niet volledig representatief: er nam slechts één aanmelder deel die niet toelaatbaar was. De spreiding over schoolvakken waarvoor kandidaten zich hadden aangemeld is te zien in Figuur 6.

Tabel 3. Gegevens deelnemers vragenlijst en interview.

	Vragenlijst	Interview
Deelnemers (N)	136	17
Leeftijd	19 - 67	21 - 58
Gender		
<i>Man</i>	56	8
<i>Vrouw</i>	76	8
<i>Anders/zeg liever niet</i>	4	1
Traject		
<i>Minor</i>	39	1
<i>Module</i>	11	1
<i>Master</i>	73	11
<i>ZiB</i>	12	4

De vragenlijst bestond uit 22 vragen binnen de thema's *transparantie* en *gezien worden* en richtte zich op de thema's *toelating*, *vakkenpakket* en *(voor)opleidingen en (werk)ervaringen*. Vragen gericht op transparantie betroffen de mate waarin de deelnemer de keuzes van de ulo begrijpt. Vragen gericht op gezien worden betroffen de mate waarin de deelnemer het eens was met deze keuzes en in welke mate diegene vond dat eerder verworven competenties door de ulo waren erkend. In de interviews werd gevraagd om toelichting te geven op hun antwoorden. Vervolgens werden deze interviews gecodeerd en geanalyseerd.

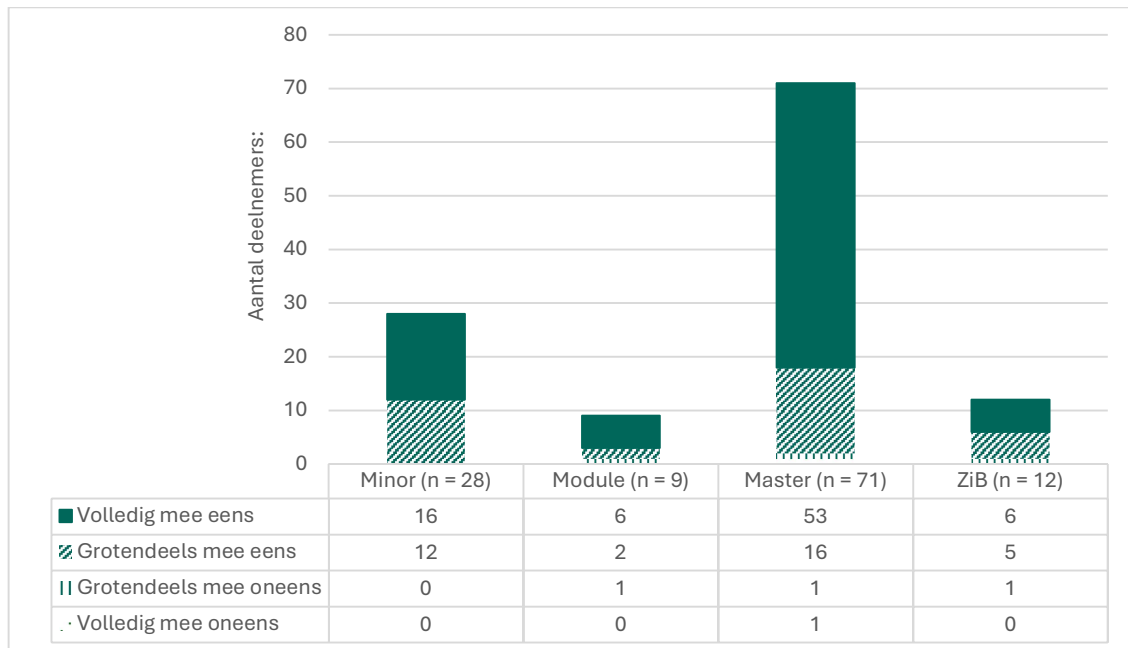
Figuur 6. Overzicht schoolvakken deelnemers (N = 136).

5.3. Resultaten

In Figuur 7 is een voorbeeld te zien van de resultaten van de vragenlijst. Uit deze figuur blijkt dat bijna alle deelnemers die aangaven een (deels) relevante (voor)opleiding te hebben (116 van de 120) het er grotendeels of volledig mee eens waren dat de ulo rekening hield met hun vooropleiding. Deze resultaten zijn vervolgens aangevuld met informatie uit de interviews.

Figuur 7. Voorbeeld resultaten vragenlijst: Mate waarin aanmelders vinden dat de ulo rekening heeft gehouden met hun (voor-)opleiding (N = 120).

Hieronder worden de resultaten van dit praktijkbeeld samengevat.

Transparantie

- Het grootste gedeelte van de aanmelders is positief over de mate van transparantie. Bijna iedereen kent en begrijpt de toelatingsbeslissing (dit ligt iets lager bij ZiB-aanmelders), meer dan driekwart kent het vakkenpakket. Verwachtingen over vrijstellingen en extra vakken komen vaak overeen met het uiteindelijke programma van de ulo.
- 88% van de aanmelders acht de eigen vooropleiding (deels) relevant (bij ZiB-aanmelders is dit 100%), 88% vindt de eigen (werk-)ervaring (deels) relevant (dit ligt het hoogst bij de educatieve module en ZiB).

Gezien voelen

- Aanmelders geven veelal aan zich gezien te voelen. Van hen was 94% het eens met toelatingsbeslissing en vakkenpakket (iets lager bij ZiB-aanmelders). Aanmelders met een (deels) relevante vooropleiding vinden in 97% van de gevallen dat de ulo hier (deels) rekening mee heeft gehouden. Dit ligt iets lager voor aanmelders met (deels) relevante (werk-)ervaring, waar 78% vond dat de ulo hier (deels) rekening mee heeft gehouden (wat lager bij master en ZiB).
- De deelnemers aan dit praktijkbeeld waren veelal positief, maar de groep was niet volledig representatief voor alle aanmelders bij ulo's. Slechts een persoon die niet was toegelaten nam deel. Ook namen er minder aanmelders bij ZiB-trajecten deel.

6. EVALUATIE PRAKTIJKBEELD 3: KIJK OP EVC

6.1. Doel

Er is sprake van verschillende onderliggende motieven bij hoe ulo's omgaan met het erkennen en waarderen van ervaring bij toelating en het maken van het scholingsprogramma. Deze spelen een rol bij het maken van landelijke afspraken en het bepalen van de wenselijkheid en haalbaarheid van verdere consistentie, transparantie en gezien worden. Het derde praktijkbeeld betreft daarom de *kijk op EVC* van ulo's.

6.2. Methode

Om dit praktijkbeeld te maken zijn er in het najaar van 2024 interviews afgenomen met betrokkenen bij het EVC-proces binnen de ulo's. Er vonden 34 interviews plaats met acht ulo's waarin drie open vragen werden gesteld over de kijk van deelnemers op EVC: 1) Hoe kijk je naar EVC? 2) Heb je altijd zo naar EVC gekeken? en 3) Hoe leeft EVC binnen jouw ulo op dit moment? Deze interviews werden inductief gecodeerd en geanalyseerd.

6.3. Resultaten

In Tabel 4 is een overzicht te zien van de thema's en subthema's die volgden uit de interviews.

Tabel 4. Overzicht thema's en subthema's Kijk op EVC najaarsronde (N = 34).

Thema	Subthema	Aantal opmerkingen	Aantal verschillende interviews	Aantal verschillende schoolvakken
Motieven rondom EVC	Spanningsveld: lerarentekort versus kwaliteit waarborgen	26	15	7
	Benutten ervaring	24	15	6
	Consistentie tussen ulo's	14	6	5
	Student beschermen	9	8	6
	Opleidingsvisie	5	5	3
Implementatie EVC	Maatwerk	21	9	5
	Complexiteiten	5	3	3

Hieronder worden de resultaten van dit praktijkbeeld samengevat.

- Deelnemers geven blijk van verschillende motieven als het gaat om het erkennen en waarderen van ervaring van kandidaten.
- Als het gaat om de implementatie van EVC benoemen deelnemers de mogelijkheden die EVC biedt in het toepassen van maatwerk en hoe dit op verschillende ulo's wordt vormgegeven, maar ook de complexiteiten die hierbij komen kijken.
- Bij een deel van de deelnemers heeft hun kijk op EVC een ontwikkeling doorgemaakt. Ze handelen bewuster in lijn met deze ontwikkelingen. Sommige deelnemers hebben daarnaast meer inzichten opgedaan over de verschillende vormen van ervaring en hoe ze daarmee verbanden kunnen leggen binnen hun vak of opleiding.
- Het verschilt in hoeverre het thema EVC leeft op de ulo's en of dit alleen intern of ook extern wordt besproken en in welk kader (bijvoorbeeld het lerarentekort).

Dit praktijkbeeld geeft inzicht in de verschillende motieven die een rol spelen op het niveau van de ulo en het individu. Er worden meerdere motieven genoemd, zoals het spanningsveld tussen het lerarentekort en het waarborgen van de kwaliteit van de lerarenopleiding, het belang van het benutten van ervaring, de consistentie tussen ulo's, de opleidingsvisie en het beschermen van studenten. Deze motieven zijn soms met elkaar in harmonie en soms in botsing. Ze spelen een rol bij het maken van gezamenlijke afspraken en het bepalen van de wenselijkheid en haalbaarheid van verdere consistentie, transparantie en gezien worden.

7. EINDCONCLUSIE

7.1. Inleiding

EVC wordt gezien als een belangrijk middel om bij te dragen aan het flexibiliseren en personaliseren van routes om het lerarentekort te verminderen, maar door de hoge mate van maatwerk kan het leiden tot landelijke verschillen. Dit project heeft belangrijke inzichten opgeleverd voor ulo's wat betreft het benutten van EVC in beleid en praktijk. De opbrengsten van dit project geven inzicht in waar afspraken de consistentie van toelatingsbeslissingen en scholingsprogramma's zouden kunnen beïnvloeden en hoe kandidaten dit momenteel ervaren. Dit geeft beleidsmakers bij ulo's handvatten om te bepalen waar het aanscherpen van afspraken wenselijk of onwenselijk is. Ook laten de opbrengsten van dit project zien waar consistentie beïnvloed wordt door verschillen in landelijke of regionale context, door de interpretatie en beschikbaarheid van informatie over de kandidaat, en door hoe de instituten en medewerkers omgaan met EVC. Op basis hiervan kunnen ulo's en het netwerk examen- en toelatingscommissies EVC-processen onder de loep nemen om processen te stroomlijnen en om te zorgen dat kandidaten een goede start kunnen maken in de lerarenopleiding.

7.2. Conclusies

Dit project laat zien hoeverre er al sprake is van consistentie op het gebied van toelatingsbeslissingen en scholingsprogramma's, welke factoren deze consistentie beïnvloeden en waar mogelijkheden zijn voor het verhogen daarvan. Daarnaast is in kaart gebracht in hoeverre aanmelders deze toelatingsbeslissingen en scholingsprogramma's transparant vinden en in hoeverre ze zich gezien voelen, en de rol die verschillende motieven rondom EVC hierbij spelen. Ook heeft het diverse producten en activiteiten opgeleverd die in de praktijk kunnen worden benut om knelpunten te verminderen. In samenhang bieden deze opbrengsten input voor beleid en praktijk. Hieronder volgen de conclusies en aanbevelingen op basis van de praktijkbeelden.

Consistentie

Praktijkbeeld 1 heeft belangrijke inzichten opgeleverd in hoe ulo's toelatingsbeslissingen en scholingsprogramma's in vergelijkbare situaties vormgeven en onderbouwen. Voor het eerst is er in Nederland systematisch zicht op de complexiteit van EVC en de factoren binnen ulo's die samenhangen met de consistentie en de beoordeling hiervan. De resultaten zijn van belang voor ulo's en beleidsmakers op verschillende niveaus en kunnen worden gebruikt voor afstemming over de wenselijkheid en mogelijkheid van het verhogen van consistentie.

- De casussen lieten veel consistentie zien als het ging om relevante vooropleidingen waar landelijke afspraken over zijn; hier liep de programmagrootte weinig uiteen.
- De casussen lieten minder consistentie zien als het ging om semi-relevante vooropleidingen, langdurige en/of complexe (werk-)ervaring en hbo-vooropleidingen. Op deze gebieden waren grotere verschillen te zien in programmagrootte en onderliggende redentaties, en soms daardoor ook in toelatingsbeslissingen.
- Inconsistenties werden veroorzaakt door vier factoren: de interpretatie van de informatie van de kandidaat, door de interpretatie en beschikbaarheid van bestaande afspraken, door ulo- en medewerkerspecifieke kenmerken en door contextuele kenmerken (zie Tabel 2).

Transparantie en gezien worden

Praktijkbeeld 2 heeft landelijke inzichten opgeleverd in de mate waarin aanmelders bij ulo's geïnformeerd zijn over toelating en programma, in hoeverre de verwachtingen over het programma overeenkomen en in hoeverre ze het eens zijn met ulo-keuzes. Deze resultaten zijn

met name significant voor ulo's omdat ze een beeld geven van het belang van transparantie over mogelijkheden op het gebied van toelating en programma.

- Transparantie scoort over het algemeen hoog: 90% van de aanmelders begrijpt de toelatingsbeslissing, en meer dan driekwart is op de hoogte van het vakkenpakket. De verwachtingen van aanmelders komen vaak overeen met het uiteindelijke programma, zowel wat betreft vrijstellingen als extra vakken.
- 94% was het eens met de toelatingsbeslissing; 94% van de aanmelders die hun vakkenpakket kenden was het hiermee eens.
- 88% vindt dat hun (werk-)ervaring (deels) relevant is voor de opleiding. Dit ligt hoger bij aanmelders voor de educatieve module en het ZiB-traject.
- 78% van de deelnemers die aangaven (deels) relevante (werk-)ervaring te hebben, vond dat de ulo hier volledig of grotendeels rekening mee heeft gehouden.
- Hoewel deze resultaten voorzichtig dienen te worden geïnterpreteerd omdat de sample niet volledig representatief is voor de doelgroep, laten deze een positieve trend zien.

Kijk op EVC

Praktijkbeeld 3 geeft inzicht in de verschillende motieven die een rol spelen op het niveau van de ulo en het individu. Er zijn meerdere motieven genoemd, zoals het spanningsveld tussen het lerarentekort en het waarborgen van de kwaliteit van de lerarenopleiding, het belang van het benutten van ervaring, de consistentie tussen ulo's, de opleidingsvisie en het beschermen van studenten. Deze motieven zijn soms met elkaar in harmonie en soms in botsing. Ze spelen een rol bij het maken van gezamenlijke afspraken en het bepalen van de wenselijkheid en haalbaarheid van verdere consistentie, transparantie en gezien worden.

7.3. Aanbevelingen

Beleid

Aanscherpen landelijke afspraken

Het aanscherpen van landelijke afspraken kan ongewenste inconsistenties door interpretatieverschillen en hiaten verminderen. De herijking van de ICL-brochure Vakinhoudelijk masterniveau zou mogelijk kunnen worden benut om de thema's waar onwenselijke inconsistenties voorkomen meer te kaderen en/of te verduidelijken, om de mogelijkheden voor EVC voor kandidaten buiten ZiB-trajecten te verhelderen, om verschillen tussen opleidingsroutes inzichtelijker te maken en om meer handvatten te bieden voor het opstellen van een studeerbaar programma.

Verbinden met ontwikkelpaden

Inzichten uit dit project kunnen worden gerelateerd aan het landelijk beroepsbeeld voor universitaire lerarenopleidingen om ervaring van kandidaten te relateren aan ontwikkelpaden.

Praktijk

Versterken landelijke uitwisseling

Het netwerk examen- en toelatingscommissies, waar alle ulo's aan deelnemen, kan worden benut om de uitwisseling tussen ulo's te verhogen op het gebied van toelating en scholingsprogramma's en om te onderzoeken waar de huidige aanpak tot ongewenste inconsistenties leidt. De casussen en werkwijze uit dit project bleken door de sterke relatie met de praktijk een uitstekende manier te zijn om een gesprek te starten tussen vakdidactici onderling en tussen ulo's. Verder zou dit netwerk aandacht kunnen hebben voor het versterken van een gedeelde taal binnen en tussen ulo's, landelijke kwaliteitszorg (zoals landelijke dataverzameling over ulo's en aanmelders) en kwaliteitszorg op ulo-niveau.

Individuele betrokkenen in de EVC-keten kunnen de vakinhoudelijke consistentie verder verhogen door deelname aan de bestaande vakdidactische netwerken en het netwerk zij-instroomcoördinatoren.

Verhelderen taak betrokkenen EVC-keten

Het verhelderen van rollen en taken van betrokkenen in de EVC-keten en het ondersteunen van landelijke kalibratie over het inwerken van betrokkenen in de EVC-keten kan bijdragen aan verdere consistentie. Mogelijk kan de herijking van de landelijke bekwaamheidseisen hiervoor een aanleiding vormen.

Vergroten extern inzicht in maatwerk mogelijkheden

Ulo's leveren veel persoonlijk maatwerk en aanmelders blijken dit in hoge mate ook zo te ervaren. Dit zou sterker kunnen worden gecommuniceerd naar het veld, zodat dit ook beter bekend wordt bij geïnteresseerden voordat ze contact hebben met een ulo. Ook zou met het netwerk examen- en toelatingscommissies en vertegenwoordigers van de doelgroep (zoals Onderwijsln) kunnen worden verkend waar kansen liggen om aanmelders en het bredere onderwijsveld meer inzicht te geven in kaders voor toelating en het opstellen van het scholingsprogramma.

8. REFERENTIES

- Duvekot, R. (2016). *Leren Waarderen: Een studie van de Erkenning van Verworven Competenties en gepersonaliseerd leren*. Utrecht University.
- Joosten-ten Brinke, D., Sluismans, D. M. A., Brand-Gruwel, S., & Jochems, W. M. G. (2008). The quality of procedures to assess and credit prior learning: Implications for design. *Educational Research Review*, 3(1), 51-65.
- McKenney, S., & Reeves, T. (2019). *Conducting Educational Design Research*. Routledge.
- Ministerie van OCW (2013). *Lerarenagenda 2013-2020: de leraar maakt het verschil*. Geraadpleegd via <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2013D39407&did=2013D39407>
- Ministerie van OCW (2019). *Kamerbrief Arbeidsmarkt voor leraren 2019*. Geraadpleegd via <https://www.voion.nl/media/1819/kamerbriefoverdearbeidsmarktvoorleraren201916.pdf> en <https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2019D52085>.
- Spiele, S., Nieveen, N. & McKenney, S. (2022). *Eerder verworven competenties erkennen en waarderen in de universitaire lerarenopleidingen: een verkenning*. UNL/ICL. Geraadpleegd via <https://universitaireaanpaklerarentekort.nl/wp-content/uploads/2023/03/Rapportage-verkenning-EVC-juni-2022.pdf>

9. BIJLAGEN

Bijlage 1. Terminologie

In Tabel 5 worden veelgebruikte woorden en de definities zoals gehanteerd in deze rapportage benoemd.

Tabel 5. Terminologie.

Term	Definitie
Kandidaat	Iemand die zich heeft aangemeld voor de lerarenopleiding, een potentiële student. Ook: aanmelder.
Ulo	Universitaire lerarenopleiding
EC	European Credits; studiepunten. 1 EC staat voor 28 studiebelastinguren.
Vakdeficiëntie	Aan te vullen vakinhoudelijke kennis, uitgedrukt in EC. Ook: vakapplicatie.
ZiB	Zijnstroom in Beroep: Een door de overheid gesubsidieerd scholingstraject voor mensen die als onbevoegd leraar werken in het voortgezet onderwijs en daarnaast in maximaal twee jaar een bevoegdheid verwerven.
Vrijstelling	Onderdeel van curriculum dat niet gevolgd hoeft te worden omdat de student de competenties aantoonbaar al beheerst.